

VOLD I HJEMMET

**Får vi øje på det,
og får børnene
den rette hjælp?**

En registeranalyse af underretninger og kommunens
indsatser for børn under 18 år udsat for vold i hjemmet

STOP DET

Forord

Da Børns Vilkår blev etableret i 1977, var det primære formål med organisationen at afskaffe forældres ret til at 'revse' deres børn. Det skulle tage 20 år at nå det mål. Men det lykkedes. Med én stemmes flertal i Folketinget d. 28. maj 1997. Det var en sejr for fremtidens børn.

Desværre må vi konstatere, at vi 26 år efter revselsesrettens afskaffelse, ikke har afskaffet vold mod børn i Danmark.

Vi ved, at der hver eneste dag er børn i Danmark, der bliver udsat for vold fra de mennesker, som skulle passe på dem. Dem, der skulle give dem tryghed og omsorg. Når børn svigtes af deres nærmeste voksne, er det vigtigt, at vi som samfund griber ind. At vi får øje på børnene. At vi støtter og hjælper, så de ikke svigtes igen.

Vi ved, at mange børn, som udsættes for vold, tier om volden. Derfor skal vi voksne være gode til at få øje på tegn og symptomer på, at barnet ikke er okay. På Børne-Telefonen og HØRT hører vi fra børn og unge, som for første gang taler højt om den vold, de bliver udsat for. De har ikke fortalt det til nogen – og ingen har spurgt.

Denne rapport kaster nyt lys over, om vi som samfund er gode nok til at gribe de børn, der svigtes af deres nærmeste voksne. Resultaterne tyder desværre på, at der er en gruppe børn, vi svigter.

Vi skal gøre det bedre. Når vi bliver bekymrede for et barn, må vi ikke lukke øjnene. En underretning om en bekymring for et barn er en hjælp – en udstrakt hånd, som vi alle skal turde at række ud. Vi skal som samfund sikre, at der er hjælp at hente, når behovet opstår. Så børnene ikke svigtes – igen.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør, Børns Vilkår

TAK!

Denne rapport bygger på analyser af registre fra Danmarks Statistiks Forskningsservice. I analysen indgår data om kommunens iværksatte indsatser for børn udsat for vold. Når der henvises til kommunale indsatser indgår indsatser efter servicelovens § 11 og § 52. Der trækkes på data fra perioden 2017-2021.

Dele af rapporten bygger også på det, vi ved fra de mange børn og unge, som henvender sig til BørneTelefonen og HØRT for at få rådgivning. Og på det vi ved fra de børn og unge, som får en bisidder fra Børns Vilkår, fordi de har brug for en uvildig voksen, der kan støtte dem i deres møde med kommunen eller Familieretshuset. Vi vil gerne takke alle de børn og unge, der hver dag viser os den tillid at involvere os i deres liv, når de rækker ud til os efter hjælp og rådgivning.

I rapporten indgår også resultater fra en spørgeskemaundersøgelse i vores skolepanel, som 1.156 elever i 8. klasse besvarede i perioden 15. november 2021 til 12. januar 2022. Vi vil gerne takke de mange skoleelever, som ved at besvare et omfattende spørgeskema har gjort os klogere på omfanget af vold mod børn og unge. Også tak til de mange skoler i panelet og alle de lærere, som har gjort det muligt at gennemføre undersøgelsen.

Vi vil gerne takke Dansk Socialrådgiverforening for at give sparring på analyserne og kvalificere rapporten. En tak skal også gå til Børnehus Hovedstaden for sparring på analysens resultater. Endelig skal der lyde en tak til Mette Lausten, seniorforsker i VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, for at give sparring på programmeringen og databearbejdningen.

Indhold

Opsummering.....	7
Børns Vilkår anbefaler.....	11
Kapitel 1: Mange børn udsættes for vold i hjemmet.....	13
Kapitel 2: Er vi gode nok til at få øje på de børn, der er udsat for vold?.....	17
Kapitel 3: Hvad sker der i året efter voldsepisoden?.....	22
Metode.....	26
Noter og litteratur.....	29

OPSUMMERING

26 år efter revselsesrettens afskaffelse oplever børn stadig vold i hjemmet

Revselsesretten blev afskaffet i 1997, og siden da har det være forbudt at udøve vold mod sine børn. Det var en god beslutning for vores børn, som blev truffet med kun én stemmes flertal. I 2019 blev også psykisk vold strafbart. Desværre har revselsesrettens afskaffelse og kriminaliseringen af psykisk vold ikke afskaffet vold mod børn i hjemmet. På to år har 1.550 børn under 18 år oplevet, at deres forælder eller stedforælder blev sigtet i en sag om fysisk og psykisk vold mod dem.

Selvom det er mere end 25 år siden, at revselsesretten blev afskaffet, udsættes børn stadig for vold fra deres nærmeste voksne.

Det ved vi fra BørneTelefonen og HØRT, hvor vi dagligt rådgiver børn og unge, som er udsat for vold. Det ved vi fra Børns Vilkårs bisidderordning, hvor vi støtter børn og unge, der oplever alvorlige svigt og derfor har behov for

en uvildig voksen til at følge dem i deres møde med kommunen eller Familieretshuset. Og det ved vi fra spørgeskemaundersøgelser, hvor børn og unge svarer anonymt på, om de har oplevet vold fra deres forældre og stedforældre, som ellers var dem, der skulle passe på dem.

I den seneste af denne type undersøgelse, som Børns Vilkår offentliggjorde i 2022¹, angav hver femte blandt 1.156 elever i 8. klasse, at de indenfor det seneste år havde oplevet en eller flere voldsepisoder fra deres forældre eller stedforældre. Næsten hver fjerde elev i undersøgelsen havde været udsat for psykisk vold.

Børn og unge, der bliver udsat for vold, har brug for hjælp. De har behov for, at der er nogen, der får øje på dem. Og de har behov for, at vi som samfund træder til og giver den rette hjælp. Men noget tyder på, at vi ikke er gode nok til at opspore familier, hvor børn udsættes for vold. Og at vi ikke i tilstrækkeligt omfang yder den hjælp, der er behov for, når et barn oplever, at deres nærmeste omsorgspersoner svigter.

På to år har 1.550 børn under 18 år været ofre i sager om vold, hvor deres forælder eller stedforælder er sigtet

I 2019 og 2020 oplevede 1.550 børn under 18 år at blive udsat for vold fra en eller flere forældre eller stedforældre, hvor episoden blev anmeldt til politiet og førte til en sigtelse. Hvis politiet vurderer, at der er en rimelig grund til at mistænke barnets forælder eller stedforælder for at have begået volden, som er blevet anmeldt, sigter de ham eller hende. Det er de sager, vi har med i denne analyse.

For 38 pct. af børnene har ingen underrettet kommunen om en bekymring for barnet i året op til den anmeldte vold

Blandt de 1.550 børn har knap fire ud af ti (38 pct.) oplevet, at ingen voksne omkring dem har reageret på en bekymring ved at underrette kommunen i året op til voldsepisoden. Der er heller ingen igangværende kommunal indsats for barnet eller dets familie. Børnene er gået under radaren og er helt uden for kommunens søgelys.

Det kan der være mange årsager til. Men vi skal blive bedre til både at få øje på børn, der udsættes for vold i hjemmet, og at underrette kommunen, når vi har kendskab til eller en bekymring for, at forældre eller stedforældre udsætter deres børn for vold.

For 43 pct. af børnene har kommunen modtaget underretning om barnet – men har ikke iværksat en indsats

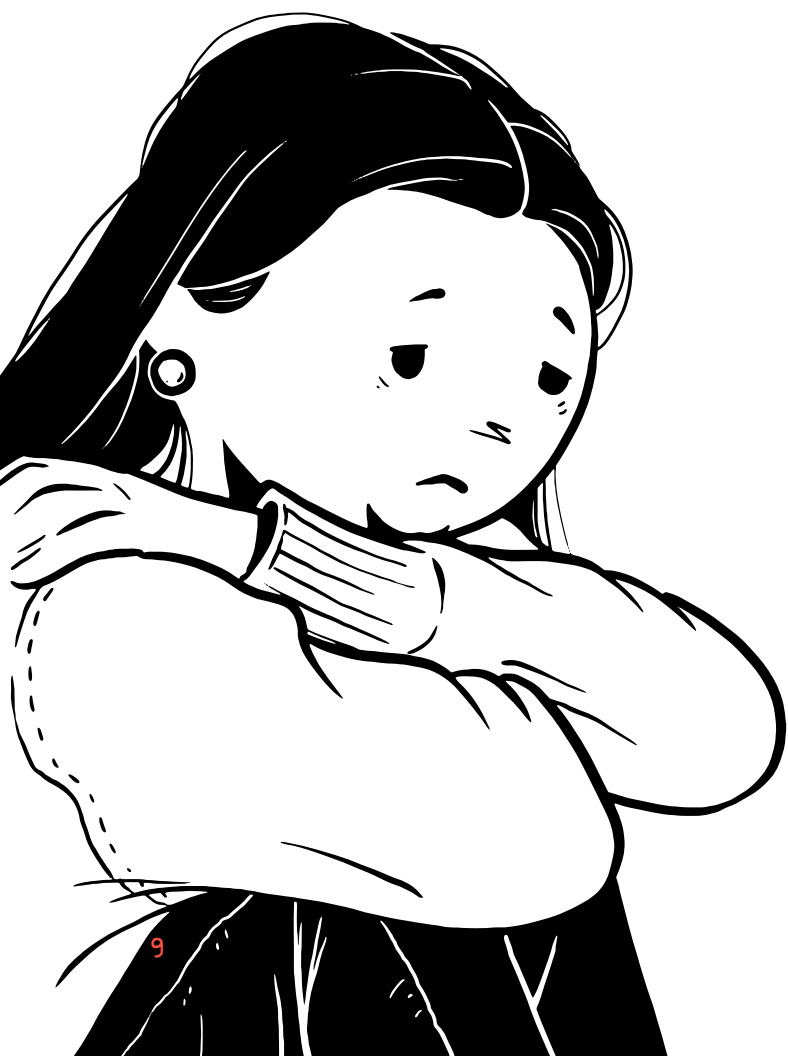
For flere end fire ud af ti børn (43 pct.) har voksne reageret på en bekymring for dem og underrettet kommunen. Men kommunen har ikke iværksat støtte og hjælp til barnet eller familien. Det kan der være mange grunde til. Det rejser naturligt spørgsmålet om, hvorvidt den anmeldte voldsepisode kunne være undgået, hvis kommunen havde iværksat en forebyggende indsats. Det ved vi ikke.

For 19 pct. af de 1.550 børn og unge har der været iværksat en indsats efter serviceloven forud for den anmeldte voldsepisode. Men her har indsatsen ikke kunnet forhindre den anmeldte voldsepisode.

36 pct. af børnene får ingen hjælp og støtte fra kommunen efter voldsepisoden

For flere end hver tredje (36 pct.) af de 1.550 børn, som i 2019 og 2020 oplevede, at en af deres omsorgspersoner blev sigtet for vold mod dem, er der hverken forud for eller efter voldsepisoden iværksat en indsats efter serviceloven. Denne gruppe børn er altså helt uden støtte fra det offentlige året efter den anmeldte voldsepisode.

Knap seks ud af ti (58 pct.) børn modtager en indsats i året efter den anmeldte voldsepisode. For fire ud af ti (39 pct.) af dem, der modtager en indsats i året efter voldsepisoden, bliver indsatsen iværksat indenfor den første måned. For de børn, der bliver anbragt udenfor hjemmet, bliver knap halvdelen (48 pct.) anbragt, inden der er gået 30 dage fra den anmeldte voldsepisode. For 23 pct. af børnene går der mere end et halvt år, før de bliver anbragt.

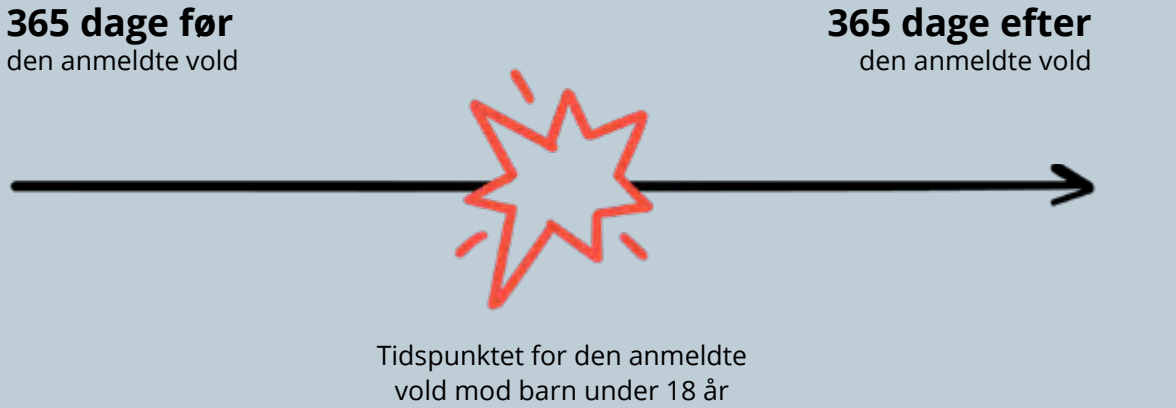

Disse sager indgår i analysen

Denne rapport omhandler sager om fysisk og psykisk vold mod børn i alderen 0-17 år, hvor der er sket følgende:

- Der er foretaget en anmeldelse om en voldsepisode, hvor et barn i alderen 0-17 år er registreret som offer
- Politiet har rejst en sigtelse mod barnets omsorgspersoner på baggrund af anmeldelsen. En omsorgsperson er her enten en juridisk forælder eller en voksen, som bor sammen med barnet, dvs. en stedforælder
- Når politiet rejser en sigtelse, har de en begrundet mistanke om, at en forælder eller stedforælder har udsat barnet for vold. Sigtelsen kan ske på stedet, hvis politiet bliver kaldt ud til voldsepisoden, men den kan også ske efter en afhøring af barnet og eventuel yderligere efterforskning, fx afhøring af vidner, gennemgang af videomateriale eller andet.

Denne periode ser vi på i analysen

BØRNS VILKÅR ANBEFALER

01 Der er behov for en national handleplan om at stoppe vold mod børn

Der skal ske en langsigtet prioritering og investeres massivt i forebyggelse, opsporing og tidlig hjælp for at stoppe vold mod børn og vold i familier. Der skal være et langt større fokus på forebyggelse, og det er ikke tilstrækkeligt at fokusere på at straffe voldsudøvere eller tilbyde krisecenterpladser. Børn udsat for vold skal opspores og tilbydes den rette hjælp på rette tidspunkt. Til gavn for det enkelte barn og for samfundet som helhed.

02 Uddannelsesinstitutioner skal undervise i forebyggelse og indsats mod vold

Alle fagpersoner, som er i direkte kontakt med børn, skal have kompetencer til at opspore vold og mistrivsel og til at handle kvalificeret ved mistanke om vold mod børn. Derfor bør undervisning i opsporing og underretning være obligatorisk på alle uddannelser, hvor fagpersoner som færdiguddannede har kontakt med børn og unge. Det vil sikre en bedre forebyggelse og opsporing af vold mod børn og vold i familier.

03 Når der er mistanke om vold mod børn, skal kommunerne anvende børnehusene

Alle kommuner skal overholde deres forpligtelse til at anvende børnehusene i sager om vold. Det ligger allerede nu fast, at kommunerne i sager om vold altid skal samarbejde med de regionale børnehuse, der skal sikre en koordineret tværfaglig indsats af høj kvalitet. Flere undersøgelser viser dog, at der stadig er regionale og kommunale forskelle i anvendelsen af børnehusene, og derfor risikerer vi, at børn og unge ikke får de relevante og nødvendige undersøgelser og hjælp.

04 Retsmedicinske undersøgelser ved mistanke om fysisk vold skal være et obligatorisk tilbud

Det skal gøres obligatorisk, at børnehusene ved mistanke om vold rettidigt sikrer dokumentation med retsmedicinske undersøgelser. I dag er det ikke alle børn, som undersøges for vold, selvom der er mistanke om vold. En undersøgelse, som Børnehus Hovedstaden har foretaget, har vist, at flere tilfælde af fysisk vold mod børn ville blive identificeret, hvis den retsmedicinske undersøgelse gøres obligatorisk.²

05 Ved mistanke om vold skal børn kunne undersøges uden forældres samtykke

Der bør etableres lovhjemmel for at foretage en retsmedicinsk undersøgelse af et barn uden forældremyndighedsindehavers samtykke. Der er i dag ikke hjemmel i retsplejeloven til, at et barn ved mistanke om vold kan medvirke til en legemsundersøgelse uden samtykke fra mindst én forældremyndighedsindehaver. Det betyder i princippet, at den mistænkte kan forhindre politiet i at gennemføre et af deres vigtigste efterforskningskridt.

06 Børn skal have ret til at have en bisidder med i retten

Det skal være en ret for alle børn og unge at have en bisidder med i retten. I dag har børn og unge ikke en selvstændig ret til at have en bisidder med i retten, da denne skal beskikkes af dommeren. Det kan skabe en utryghed hos barnet i en i forvejen svær situation.

07 Børn skal have ret til terapi ved traumer

Alle børn, der har oplevet fysisk eller psykisk vold i hjemmet, skal have mulighed for at få hjælp til at bearbejde eventuelle traumer. Tilbuddet skal omfatte børn, der selv har været udsat for vold eller har været vidne til vold.

08 Alle voldsudøvere skal tilbydes behandling, så volden stoppes

Kommunerne skal have pligt til at tilbyde voldsudøvere hjælp til at stoppe volden, når der er børn i familien. Alle voksne, som har udøvet vold i familien, fx mod børn eller partner, skal tilbydes et passende behandlingsforløb for at bryde cirklen med vold. Tilbuddet til voldsudøvere bør tilrettelægges ud fra en konkret vurdering af behovet.

STOP
SVIGT

KAPITEL 1: MANGE BØRN UDSÆTTES FOR VOLD I HJEMMET

På to år har **1.550 børn** været ofre i sager om vold, hvor deres forælder eller stedforælder er sigtet

I 2019 og 2020 oplevede 1.550 børn under 18 år voldsepisoder i hjemmet, der senere førte til en sigtelse af deres forælder eller stedforælder. 889 sager drejede sig om børn i alderen 0-9 år. Når børn under 4 år udsættes for vold, der fører til sigtelse, er det i ni ud af ti tilfælde forældre eller stedforældre, der bliver sigtet.

I årene 2019 og 2020 blev der foretaget 10.579 anmeldelser om vold mod børn under 18 år. Denne rapport fokuserer på de 1.550 anmeldelser i 2019 og 2020, der handler om vold, hvor barnets forældre eller stedforældre er blevet sigtet i sagen – det vil sige enten en juridisk forælder eller en voksen, der har samme bopælsadresse som barnet.

I 2019 og 2020 skete det i gennemsnit to gange hver eneste dag, at der blev anmeldt en voldsepisode, hvor et barn under 18 år var offer, og en omsorgsperson blev sigtet i sagen.

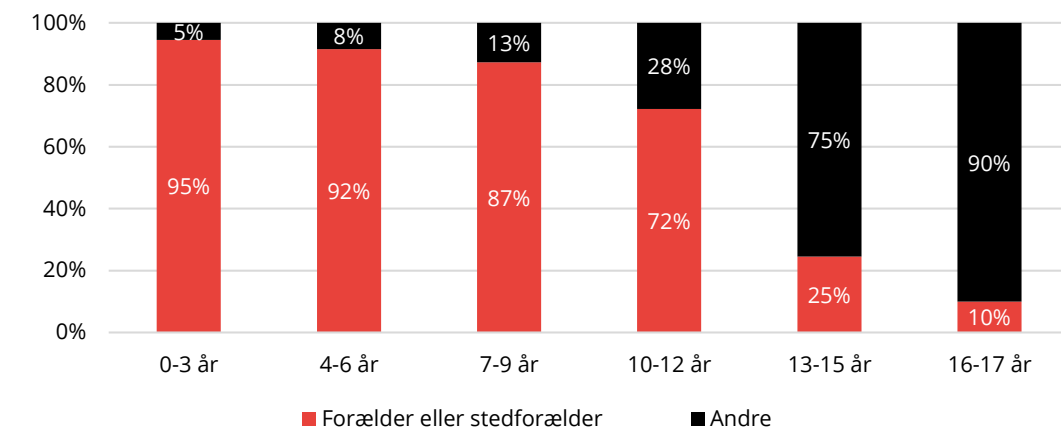
Når politiet rejser en sigtelse, går sagen videre til anklagemyndigheden. Deres opgave er at vurdere, om det kan *bevises udenfor enhver rimelig tvivl*, at volden er foregået. De skal altså ikke vurdere, om det er *sandsynligt*, at voldsepisoden er sket. Der er høje beviskrav, og det kan være svært at bevise, at der sker vold i hjemmet.

Vold mod små børn udøves oftest af omsorgspersoner

Når en anmeldelse om vold mod børn i alderen 0-9 år fører til en sigtelse, er det i 91 pct. af tilfældene en forælder eller stedforælder, der bliver sigtet. Denne andel falder med barnets alder. For de 16-17-årige er det i 10 pct. af sagerne den unges forælder eller stedforælder, der bliver sigtet (se figur 1).

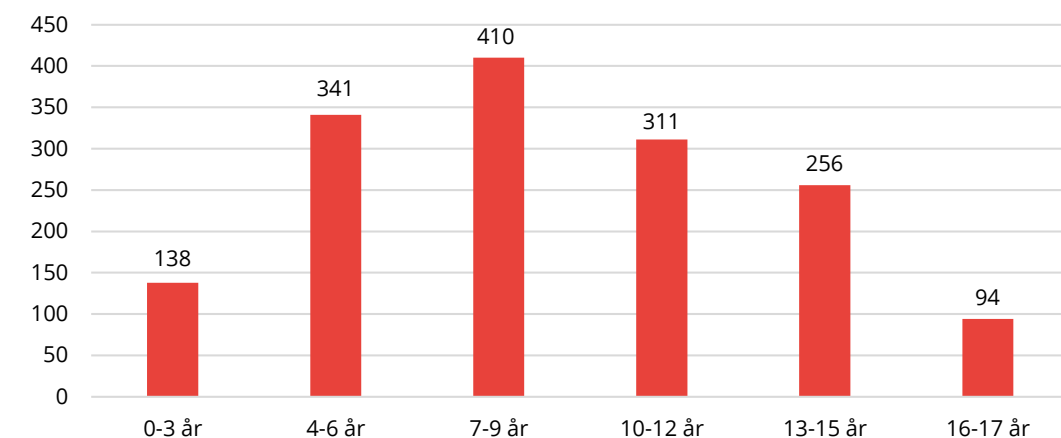
I løbet af 2019 og 2020 er der for 1.550 børn under 18 år anmeldt en voldsepisode, hvor en eller flere af barnets forældre eller stedforældre er blevet sigtet i sagen.

Figur 1: Sager om vold mod børn i 2019 og 2020, der fører til sigtelse, fordelt på hvem der sigtes

Note: Denne figur indeholder alle voldsepisoder, som er ført til en sigtelse (N=3.498). Andelen henviser til omfanget af sager, hvor en forælder eller stedforælder bliver sigtet vs. sager hvor andre sigtes.

Figur 2: Antal børn, der har været udsat for en voldsepisode i 2019 og 2020, hvor en forælder eller stedforælder sigtes, fordelt på aldersgrupper

Note: Denne figur indeholder alle børn, der har været udsat for en voldsepisode, som er ført til en sigtelse af en forælder eller stedforælder (N=1.550).

Der er en lille overvægt af drenge, der er ofre i sagerne – ud af de 1.550 børn er der 54 pct. drenge og 46 pct. piger. 889 sager handler om børn i alderen 0-9 år (se figur 2).

Gennemsnitligt står to børn altså hver dag i den situation, at politiet har en begrundet mistanke om, at en eller begge deres forældre eller stedforældre har udsat dem for vold.³

1.999 samtaler på BørneTelefonen og HØRT om vold i 2022

Vi ved, at mange børn udsættes for vold fra deres nærmeste, selvom det er forbudt. I 2022 viste en panelundersøgelse fra Børns Vilkår, at hver femte elev havde været udsat for vold fra deres forældre i løbet af det seneste år.⁴

På BørneTelefonen og HØRT hører vi dagligt fra børn og unge, som søger rådgivning og hjælp, fordi de bliver udsat for fysisk og psykisk vold. Vi møder børn og unge, der er udsat for omsorgssvigt, og som ønsker en bisidder, der kan gå med dem på kommunen. Børnene fortæller, at de er udsat for mange forskellige former for vold: kvælertag, lussinger, slag med bælt, at blive brændt med cigaretter eller få kastet tallerkener efter sig. Det er noget af det, vi hører om i de ca. 2.000 årlige samtaler på BørneTelefonen og HØRT om vold. Mange børn og unge fortæller også om psykisk vold – at deres forældre taler nedladende og voldssomt til dem. De beskriver, at de voksne ikke elsker dem, at de er ude af kontrol eller er ekstremt vrede på børnene.

Vi ved fra de børn og unge, vi er i kontakt med, at det kan være svært at tale om volden, og ofte er BørneTelefonen det første sted, de tør tale højt om det, de oplever. Det kan der være mange grunde til. For nogle handler det om, at de frygter, at volden eskalerer, hvis forældrene finder ud af, at de har fortalt om det, der sker i hjemmet. Andre frygter, hvad der sker med forældrene – fx om forældrene kommer i fængsel. De fortæller om komplekse følelser og om frygten for at miste forældrene, hvis de fortæller om volden – eller ”melder dem”, som børnene ofte kalder det. Det skriver en 17-årig dreng om i et brev til BørneTelefonens brevkasse:

”JEG ER EN 17-ÅRIG DRENG, SOM GENNEM MIN BARNDOM ER BLEVET TRUET OG SLÅET PÅ. MEN HAR FØRST NU SKAFFET MOD TIL AT KOMME UD MED DET. JEG ER BLEVET SMIDT UD AF HUSET. OG HAR IGENNEM LÆNGERE TID IKKE HAFT LYST TIL AT LEVE. JEG HAR TÆNKT MIG AT GÅ TIL KOMMUNEN MED DET, MEN HVAD SKER DER SÅ MED MINE FORÆLDRE EFTER??”

Vi ved, at det at bryde tavsheden ofte er en langsom proces, som den 17-årige også beskriver. Det kræver mod, og han er kommet til et punkt i livet, hvor han står på egne ben og nu tør fortælle om volden. Som drengen også giver udtryk for, ved de færreste børn, hvad der sker, når de fortæller om at være udsat for vold.

KAPITEL 2: ER VI GODE NOK TIL AT FÅ ØJE PÅ DE BØRN, DER ER UDSAT FOR VOLD?

For 38 pct. af børnene har ingen udvist bekymring og underrettet kommunen før voldsepisoden

Vold i hjemmet kan være svær at få øje på. Det står klart, når 38 pct. af de 1.550 børn ikke har haft voksne omkring sig, der har reageret på en eventuel bekymring ved at underrette kommunen i året op til den anmeldte voldsepisode.

Vold i hjemmet kan være svær at opspore. Og det er svært for børnene at tale om. Det viser Børns Vilkårs undersøgelse fra 2022. I undersøgelsen har vi spurgt de elever i 8. klasse, der angiver, at de har været udsat for enten fysisk eller psykisk vold eller har overværet forældre-vold, om de har fortalt nogen om det, de er blevet udsat for.

Af de 275 unge i undersøgelsen, der har været udsat for mindst én af de tre voldstyper, har fire ud af ti (40 pct.) ikke fortalt det til nogen. Der er signifikant flere drenge, der ikke har fortalt nogen om den vold, de har oplevet.

Det gælder for lidt over halvdelen (51 pct.). For pigerne er det en tredjedel (33 pct.), der ikke har fortalt om den vold, de har været udsat for af deres forældre eller stedforældre.

Årsagerne til tavsheden kan være mange, men i undersøgelsen er elevernes hyppigste forklaringer, at de:

1. ikke synes, det er nødvendigt at fortælle om
2. har mest lyst til at glemme det
3. ikke tror, der er nogen, der kan hjælpe dem
4. synes, det er svært at tale om
5. ikke vil gøre deres forældre kede af det
6. er bange for, at deres familie får problemer.

Opsporing kan være svær

Når børn ikke fortæller om det, der sker derhjemme, kan det være svært at opspore, hvis der sker vold og overgreb.⁵ Men der er tegn og symptomer, som de voksne omkring børn skal være opmærksomme på. Er man bekymret for et barn, skal kommunen underrettes. Alle borgere har underretningspligt, og fagpersoner, der arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt.

For 38 pct. af de 1.550 børn, som denne rapport handler om, er der ikke foretaget nogen form for underretning til kommunen i året op til den anmeldte voldsepisode, og der er heller ingen igangværende indsats. Det betyder, at knap fire ud af ti børn slet ikke har været i kommunens søgelys.

Vi ved fra tidligere undersøgelser, at kommunen i mange tilfælde ikke bliver underrettet, selv hvis der er kendskab til fysisk eller psykisk vold i hjemmet. Undersøgelser viser også, at mange i den danske befolkning ikke kender underretningspligten, som gælder for os alle sammen.⁶

Vi kan på baggrund af tallene i denne rapport ikke vide, om der har været grund til bekymring for barnet i året op til den anmeldte voldsepisode og efterfølgende sigtelse af en forælder eller stedforælder. Men vi kan konstatere, at 38 pct. af børnene ikke har haft voksne omkring sig i det daglige, der har reageret på en eventuel bekymring ved at underrette kommunen.

"PROBLEMET ER AT MIN FAR (FÅ GANGE MIN MOR) SLÅR MIG OG MINE SØSKENDE MEN JEG ER DEN DET ALLERMEST GÅR UD OVER, FOR JEG ER BARNET I MIN FAMILIE DER ER MEST PROBLEMATISK. JEG FORTÆLLER DET HER, FOR JEG ER BANGE FOR KONSEKVENSERNE HVIS HAN NU FAKTISK KOMMER I FÆNGSEL, HVIS JEG ÅBNER MUNDEN FOR POLITIET, MEN TANKEN SKRÆMMER MIG MEN TANKEN OM AT BLIVE SLÅET AF DEN MAND JEG BURDE KALDE MIN FAR, ER LIGE SÅ SKRÆMMENDE."

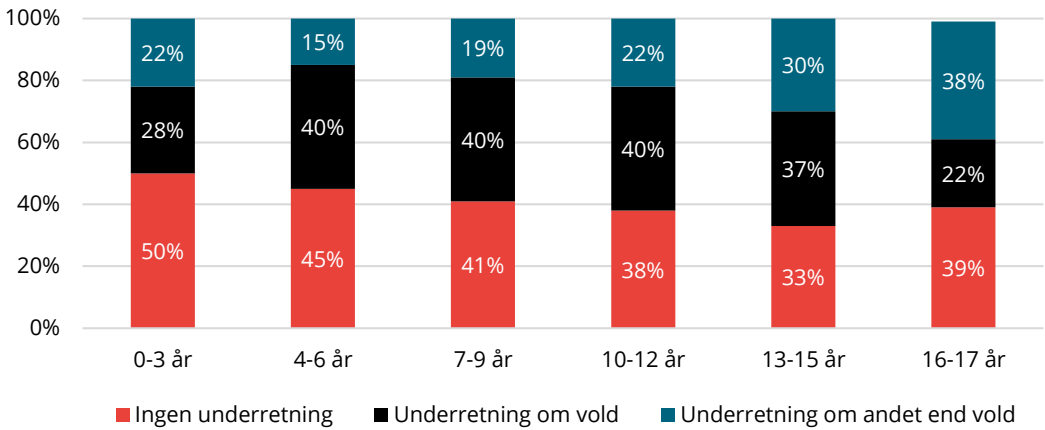
PIGE, 13 ÅR TIL BØRNETELEFONENS BREVKASSE

Færre underretninger om de yngste børn

Blandt de 0-3-årige børn er der i kun halvdelen af sagerne (50 pct.) foretaget en underretning til kommunen med en bekymring for børnene i året op til voldsepisoden. For endnu færre (28 pct.) af de 0-3-årige er der foretaget en underretning, der handler specifikt om vold

og overgreb (se figur 3). På tværs af alle aldersgrupper er det 37 pct. af børnene, hvor kommunen er blevet underrettet om en bekymring specifikt om vold og overgreb i året op til den anmeldte voldsepisode.

Figur 3: Underretninger om børn i året op til den anmeldte voldsepisode, fordelt på aldersgrupper

Note: Denne figur indeholder alle børn, der har været udsat for en voldsepisode, som er ført til en sigtelse af en forælder eller stedforælder (N=1.550).

For 43 pct. af børnene har kommunen været underrettet – men har ikke iværksat en indsats

Flere end fire ud af ti (43 pct.) af børnene har i året op til den anmeldte voldsepisode haft voksne omkring sig, der har været så bekymrede for barnet, at de har foretaget en underretning til kommunen. Men i disse sager er der ikke igangsat en indsats. Når vi ser specifikt på underretninger om vold, hvor kommunen ikke har iværksat en indsats, er andelen 28 pct. Vi har ikke viden om, hvorvidt der er foretaget en børnefaglig undersøgelse i forbindelse med sagsbehandlingen.

Det fremgår ikke af registrene, hvorfor der ikke er igangsat en indsats. Det kan fx være situationer, hvor kommunen har tilbudt en indsats, men familien har takket nej. Så længe der ikke er belæg for en tvangsforanstaltning, står det familien frit for at takke ja eller nej til kommunens tilbud.

På BørneTelefonen og HØRT hører vi ikke kun fra børn og unge, som er udsat for vold, og som ikke taler højt om det – vi taler også med børn, der fortæller, at de har fortalt om det, men at de oplever, at ingen gør noget.

Det er børn og unge, der ofte helt har mistet tilliden til voksne og til det system, som skulle gribe dem. For den gruppe børn og unge er det særligt svært at række ud efter hjælp.

For knap hvert femte barn var der iværksat en indsats eller en anbringelse før voldsepisoden

300 børn (19 pct.) har i året op til den anmeldte voldsepisode haft en forebyggende foranstaltning, en anbringelse eller en indsats efter servicelovens § 11.

Den hyppigst forekommende indsats er familiebehandling eller lignende støtte. For de sager, der indgår i analysen, har 50 børn haft en anbringelse i året op til voldsepisoden. Der er oftere igangsat en indsats for de ældre børn i analysen.

Hvad er underretningspligt?

Efter lov om social service § 154 har alle pligt til at underrette kommunen, hvis man får kendskab til, at et barn under 18 år udsættes for vanrøgt, vold, mishandling, seksuelle overgreb med videre eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.⁷

Fagpersoners underretningspligt

Efter lov om social service § 153 har fagpersoner en særlig udvidet underretningspligt til kommunen. Den skærpede underretningspligt betyder, at fagpersonen har pligt til at reagere alene på baggrund af forhold, der giver formodning om, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte. Der stilles ikke krav til, at man har et kendskab til barnets forhold. Underretningspligten omfatter blandt andre offentligt ansatte, lærere, pædagoger, læger, personer, der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.⁸

Den, der underretter, er ikke part i sagen

Den, der er underretter, bliver ikke part i barnets sag, og underretteren vil derfor ikke kunne få oplysninger om, hvilken hjælp eller støtte kommunen giver barnet. Kommunen skal dog senest seks hverdage efter modtagelse af underretningen sende en kvittering for modtagelsen. Kommunen skal desuden som udgangspunkt orientere fagpersoner, der har underrettet, om hvorvidt der igangsættes en børnefaglig undersøgelse eller foranstaltninger til barnet eller den unge.⁹

Hvad er en forebyggende foranstaltning?

En forebyggende foranstaltning er social støtte i form af tiltag, der ydes som hjælp til udsatte børn og deres familie. Indsatsen kan også være, at familien får støtte til fx fritidsaktiviteter. Indsatsen sker i eget miljø inden for familiens rammer og iværksættes for at forebygge anbringelse uden for hjemmet.

KAPITEL 3: HVAD SKER DER I ÅRET EFTER VOLDSEPIDODEN?

36 pct. af børnene får ingen hjælp fra kommunen efter voldsepisoden

Hvad skal en kommune gøre, når de modtager en underretning om et barn?

Når en kommune modtager en underretning, skal kommunen registrere den centralt og inden for 24 timer vurdere, om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge.

Ved en ny underretning om et barn, hvor kommunen allerede har iværksat en foranstaltning, skal kommunen genvurdere sagen.

Til brug for vurderingen af en underretning **kan** der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaverens side og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnet eller den unge taler for det.

Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung **skal** der finde samtale sted med barnet eller den unge. Hvis der underrettes om overgreb fra barnets eller den unges forældres side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse.

En børnesamtale på baggrund af en underretning kan undlades, hvis barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod, at samtalen gennemføres. Kommunen skal herudover orientere fagpersoner, der underretter, om hvorvidt underretningen har ført til, at der er iværksat en undersøgelse eller foranstaltninger.¹⁰

Flere end hver tredje af de 1.550 børn har ikke modtaget en kommunal indsats i året efter den voldsepisode, der førte til en sigtelse mod deres forælder eller stedforælder.

Når der foretages en politianmeldelse, hvor et barn er offer for vold, og en forælder eller stedforælder sigtes i sagen, skal politiet underrette kommunen. I sager om vold eller overgreb mod børn er kommunen forpligtet til inden for 24 timer at vurdere, om barnets sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte en akut indsats over for barnet.¹¹ Ankestyrelsens seneste undersøgelse af kommunernes sagsbehandling af børnesager viste, at 24-timers fristen er overholdt i 95 pct. af sagerne.¹²

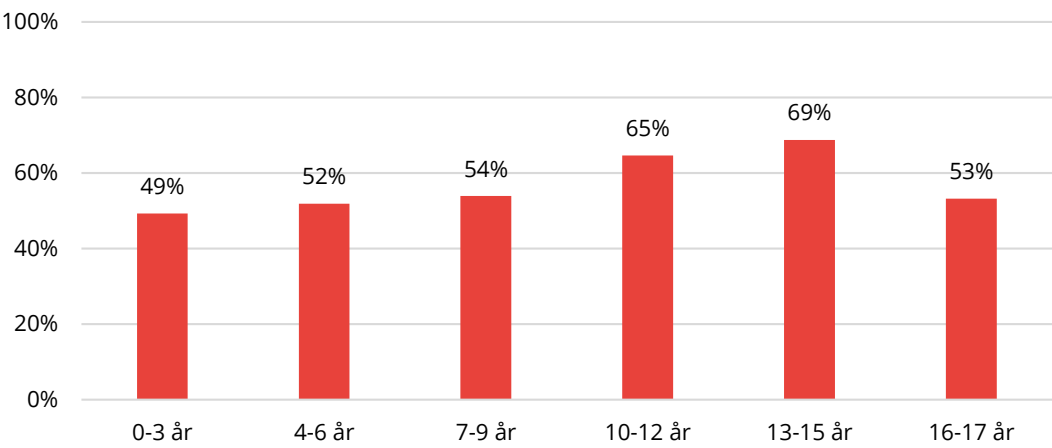
Flere end hver tredje modtager ikke en kommunal indsats året efter voldsepisoden

For 42 pct. af de 1.550 børn bliver der i året efter den anmeldte voldsepisode ikke iværksat

en kommunal indsats – hverken en forebyggende foranstaltning, en anbringelse eller en indsats efter servicelovens § 11. For en mindre gruppe (7 pct.) af de 1.550 børn var der i forvejen iværksat en indsats efter serviceloven. Men samlet set er 36 pct. af børnene altså helt uden støtte fra det offentlige – både før og efter den anmeldte voldsepisode.

Knap seks ud af ti (58 pct.) af børnene modtager en indsats efter serviceloven i året efter den anmeldte voldsepisode. Andelen er størst blandt de 10-15-årige. Blandt de 0-3-årige modtager 49 pct. en indsats efter voldsepisoden. Hvert andet barn under 4 år modtager altså ikke nogen form for offentlig hjælp eller støtte efter en voldsepisode, der har ført til sigtelse af deres forælder eller stedforælder (se figur 4).

Figur 4: Andel børn, hvor der iværksættes en indsats i året efter den anmeldte voldsepisode, fordelt på aldersgrupper

Note: 893 børn indgår i opgørelsen. Der kan iværksættes flere indsatser for hvert barn. Der iværksættes i gennemsnit 1-2 indsatser pr. barn i opgørelsen.

Godt hver anden foranstaltning bliver ikke genvurderet

Ankestyrelsens årlige undersøgelse af kommunernes sagsbehandling af børnesager viste i 2022, at genvurderingskravet for underretninger, hvor der allerede er iværksat en foranstaltning for et barn, ikke blev overholdt i godt halvdelen af sagerne (53 pct.).¹³

Blandt børnene i denne analyse, der ikke modtager en ny indsats i året efter voldsepisoden, er der en mindre gruppe (16 pct.), hvor der allerede inden voldsepisoden har været iværksat en indsats. For disse børn har den iværksatte indsats ikke forebygget den voldsepisode, som senere blev anmeldt, og hvor en forælder eller stedforælder blev sigtet. Alligevel er der ikke truffet afgørelse om at iværksætte en ny type indsats for disse børn. Det fremgår ikke af denne analyse, om genvurderingskravet er overholdt. Sagen kan godt være genvurderet uden, at der iværksættes en ny indsats.

Hver femte indsats efter en voldsepisode er en anbringelse

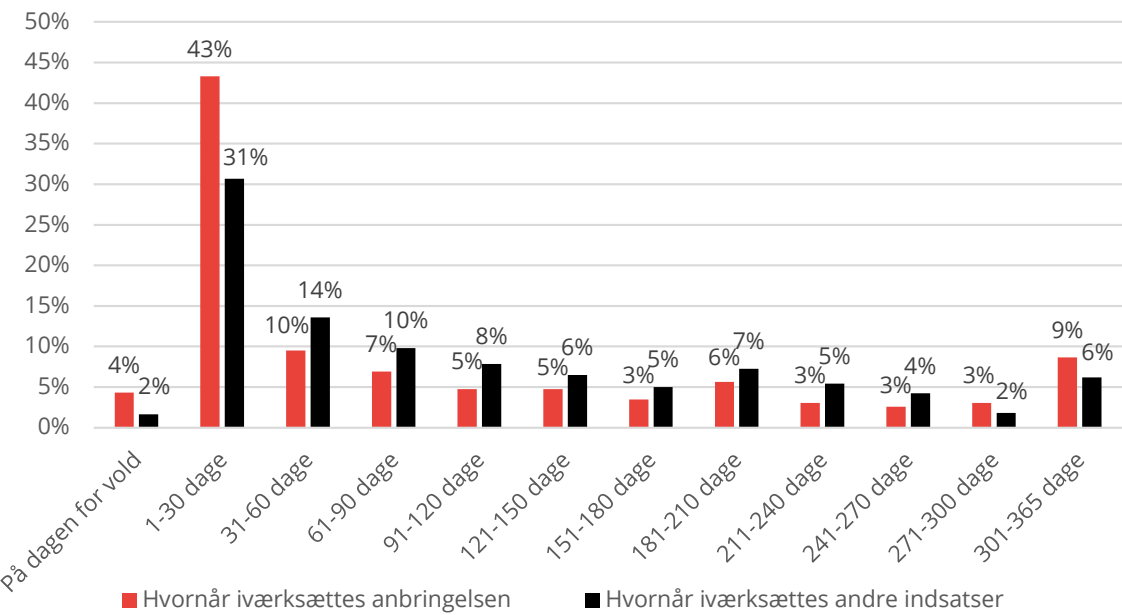
I en femtedel (21 pct.) af de sager, hvor der iværksættes en indsats efter serviceloven i året efter voldsepisoden, bliver barnet anbragt udenfor hjemmet. I de resterende sager modtager barnet eller familien andre typer af støtte. Det kan fx være familiebehandling, etablering af døgnophold, behandling af barnet, forebyggende indsatser mv. I størstedelen af de sager, hvor barnet ikke anbringes udenfor hjemmet, iværksættes der familiebehandling eller praktisk, pædagogisk støtte i hjemmet. Der iværksættes i gennemsnit én til to indsatser pr. barn i opgørelsen.

Knap hvert fjerde barn venter over et halvt år på anbringelse

For fire ud af ti (39 pct.) af de børn, der modtager en kommunal indsats i året efter voldsepisoden, bliver indsatsen iværksat inden for den første måned efter voldsepisoden. For 3 pct. iværksættes indsatsen på den samme dag, hvor voldsepisoden sker.

Anbringelser iværksættes hurtigere end forebyggende indsatser. 4 pct. af børnene bliver anbragt på datoen for den anmeldte voldsepisode, og 48 pct. bliver anbragt, inden der er gået 30 dage fra den anmeldte voldsepisode. For 23 pct. af børnene går der dog mere end et halvt år, inden de bliver anbragt (se figur 5).

Figur 5: Andel børn, hvor der iværksættes en forebyggende indsats eller en anbringelse i året efter den anmeldte voldsepisode, fordelt på tidsintervaller

Note: Der indgår 893 børn i opgørelsen. Heraf er 231 børn blevet anbragt udenfor hjemmet, og 662 børn har modtaget andre indsatser efter servicelovens § 11 eller § 52.

Metode

Analysen bygger på Børns Vilkaars egne kørsler i Forskningservice, Danmarks Statistik, og følgende registre indgår i analysen:

- KROF – Ofre for straffelovsforbrydelser
- KRAF – Kriminalstatistiske afgørelser
- BEF – Befolkningen 1. januar
- BUU – Børn og unge underretninger
- BUFO – Børn og unges indsatser efter servicelovens § 11 og § 52
- BUAF – Børn og unge anbragte forløbsregister

Analysegrundlag

Grundpopulationen for analysen er de 0-17-årige, som i årene 2019 og 2020 optræder i KROF. KROF indeholder ofre for personfarlig kriminalitet, dvs. ofre for sædeligheds- og voldsforbrydelser samt enkelte ejendoms- og andre straffelovsforbrydelser, hvor offeret har været i direkte kontakt med gerningsmanden. I analysen medtages udelukkende ofre for voldsforbrydelser. Vold er defineret som manddrab og forsøg på manddrab, psykisk vold mv., simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod liv og legeme, forbrydelse mod den personlige frihed.

Kun børn, der optræder i befolkningen primo eller ultimo året for volden, medtages. Dette sikrer, at vi kan finde oplysninger om forældre og nære voksne i husstanden.

For at analysegrundlaget udelukkende består af sager, hvor en forælder eller stedforælder er blevet sigtet (og ikke sager, hvor andre end

forældre og stedforældre er sigtet) kobles registret KROF med registret KRAF via sagens journalnummer, og dermed findes de sigtede personer i sagen. Herefter undersøges det, om gerningspersonen er juridisk forælder til offeret, eller om gerningspersonen deler FAMILIE_ID med offeret 1. januar i det år, hvor voldsepisoden har fundet sted. I den videre analyse medtages kun ofre, hvor den sigtede i sagen enten er juridisk forælder eller deler FAMILIE_ID med barnet.

Alle sager uanset forløbet efter sigtelsen indgår i analysen. Dette valg er truffet, da barnet uanset udfaldet af sagen kan forventes at have behov for støtte. Sagernes afgørelse ses i nedenstående tabel. Tiltalefrafald betyder, at anklagemyndigheden anser den sigtede for at være skyldig, men efter en konkret vurdering ikke fører en retssag. Påtale opgivet sker i de sager, hvor anklagemyndigheden vurderer, at de ikke kan føre tilstrækkeligt bevis til, at den sigtede kan blive dømt skyldig i en retssag.

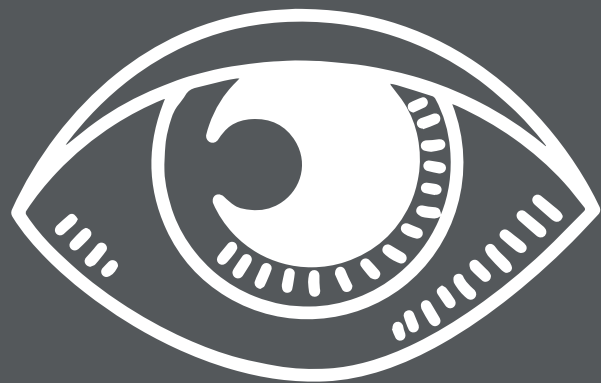
Tabel 1. Sagernes afgørelse

	Antal	Andel
Ubetinget og betinget dom, samfundstjeneste, foranstaltningsdom, bøde og advarsel	394	25%
Tiltalefrafald	102	7%
Påtale opgivet	916	59%
Frifundet	129	8%
Andet	9	1%
Total	1.550	100%

Året op til og året efter den anmeldte volds-episode

I analysen undersøges andelen af børn, hvor der er foretaget underretninger, og hvor kommunen har iværksat en indsats for barnet efter service-loven i løbet af 365 dage før og efter voldsepi-soden. Indsatser efter servicelovens § 11 og § 52 indgår i analysen. Er indsatsen trådt i kraft på selve datoen for voldsepisoden, karakteriseres den som værende efter episoden.

Analysen ser ikke på anmeldelsestidspunktet – kun på datoen for, hvornår den anmeldte voldsepisode er foregået. Er der lang tid fra datoen for voldsepisoden til anmeldelsesdato, kan der være sager, hvor det kan være årsagen til, at kommunen ikke har iværksat en indsats i året efter voldsepisoden. Dette tager analysen ikke højde for.

SPOT DET

SIG DET

Noter og litteratur

1. Børns Vilkår (2022): Vold mod børn i Danmark. Analyse af fysisk og psykisk vold i hjemmet.
2. Børnehus Hovedstaden (2022): Systematisk retsmedicinsk screening af børn ved mistanke om vold - en erfaringsopsamling fra et 2-årigt interventionsprojekt 2020-2022.
3. Der skete i alt anmeldelser om 1.586 voldsepisoder mod børn i perioden, men da enkelte børn har oplevet flere voldsepisoder, som er ført til en sigtelse, drejer det sig om i alt 1.550 børn.
4. Børns Vilkår (2022): Vold mod børn i Danmark. Analyse af fysisk og psykisk vold i hjemmet.
5. Socialstyrelsen (2022): Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge.
6. Børns Vilkår og TrygFonden (2022): Status 2022: Svigt af børn i Danmark.
7. Social-, Bolig- og Ældreministeriet (Underretningspligt): <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/underretningspligt>.
8. Social-, Bolig- og Ældreministeriet (Underretningspligt): <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/underretningspligt>.
9. Social-, Bolig- og Ældreministeriet (Underretningspligt): <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/underretningspligt>.
10. Ankestyrelsen (Underretninger om børn og unge) <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/underretninger>.
11. Jf. serviceloven § 155, stk. 2.
12. Ankestyrelsen (juni 2022): Børnesagsbarometret.
13. Ankestyrelsen (juni 2022): Børnesagsbarometret.

Kolofon

Ansvarshavende redaktør: Signe Korsgaard

Redigering: Trine Jørgensen, Summarium

Analyseansvarlig: Jette Jensen

Tekst og analyse: Anne Marie Bach Svendsen, Jette Jensen, Natalia Bien og Petrine Marie Fahnøe Kristensen

Udvikling af anbefalinger: Sørine Vesth Rasmussen, Maria Schifter, Signe Bressendorff og Anne Marie Bach Svendsen

Layout: Josephine Spangsberg

Billeder: iStock

Illustrationer: Mads Ortmann og Lisa Torris

Udgivelsesår: April 2023

STOP
SVigt